

**L'emigració catalana augmenta un 13,6% entre 2014 i 2015.
85.517 catalans han emigrat a l'estranger entre 2008 i 2015.
721.432 persones de totes nacionalitats han deixat Catalunya
entre 2008 i 2015.**

**Els menys de 35 anys, en edat de treballar, representen el 50%.
Perfils diferenciats en una emigració no prou reflectida en les
estadístiques.**

Un total de **85.517 catalans**, dels quals **17.856** durant l'any **2015**, han marxat a viure fora de Catalunya com a conseqüència de la crisi econòmica al llarg del període **2008-2015**.

L'INE (Instituto Nacional de Estadística) espanyol va donar a conèixer el dia 22 de juny de 2016 els resultats per l'any 2015 de l'**Estadística de Variacions Residencials (EVR) corresponents a les altes en un consolat espanyol amb la corresponent baixa en el municipi d'origen**. Aquestes xifres són doncs molt representatives del **moviment migratori amb caràcter estable** atès que, normalment, només aquelles persones que han estabilitzat o tenen sòlides perspectives d'estabilitzar la seva situació en el seu nou país de residència fan totes aquestes gestions administratives. Lògicament les persones amb una situació precària o no estable en el nou país de residència rarament fan tots els passos d'alta consular i de baixa municipal i esperaran el millor moment per a fer-ho. És possible doncs que algunes de les arribades al nou país reflectides en els moviments consulars a l'EVR no hagin tingut lloc en el mateix any de l'alta consular sinó un o dos anys abans.

Una continua tendència migratòria a Catalunya des del començament de la crisi

Segons aquestes dades un total de **17.856 ciutadans catalans** haurien traslladat el seu domicili des de Catalunya cap a algun país estranger, i haurien fet la corresponent alta consular, al llarg de l'any 2015. El **total d'espanyols** que haurien fet els mateixos passos per el canvi de domicili cap a l'estranger seria de **94.457 l'any 2015 (un augment del 17,8% respecte de l'any anterior)**.

Això suposa un increment, en el cas català, del **13,6% respecte de 2014** en que es van enregistrar 15.713 canvis de residència.

Entre els anys 2008 i 2014, període de l'actual crisi econòmica, **el total de persones de nacionalitat espanyola que han traslladat el seu domicili des de Catalunya cap a l'estranger és de 85.517**.

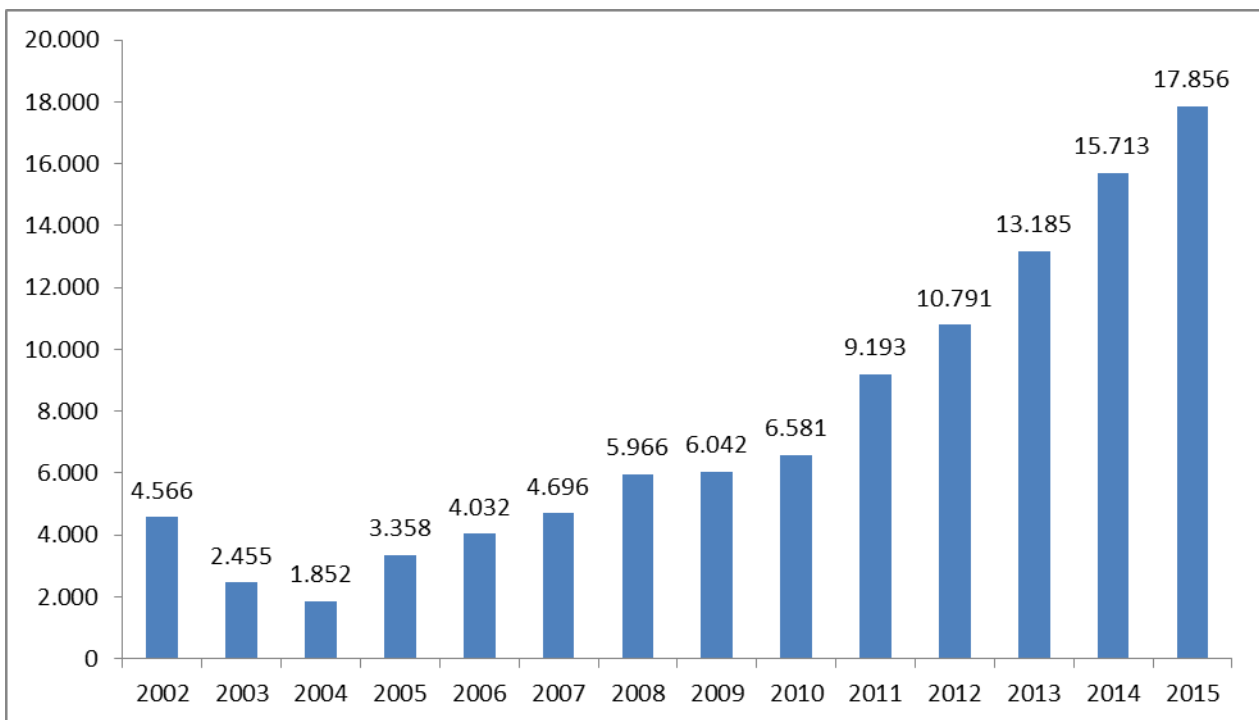
El total, persones de nacionalitat espanyola residents a Catalunya més persones d'altres nacionalitats residents a Catalunya, que haurien abandonat Catalunya en el mateix període 2008-2014 és de **721.432 persones**.

Dels 17.856 catalans que s'han donat d'alta a consolat de l'Estat espanyol el 2015, **9.415 són homes i 8.441 dones**. El factor gènere no sembla doncs determinant en la decisió d'emigrar.

Un total de **85.517 catalans** han marxat a viure fora de Catalunya com a conseqüència de la crisi econòmica **al llarg del període 2008-2015**. Si considerem els anys 2003-2006 en que la situació econòmica a Catalunya no semblava presentar especials incerteses, el moviment migratori, caracteritzat per una normal mobilitat professional, acadèmica o familiar, se situava entre les 1.800 i les 4.000 persones (a 2002 hi havia hagut també un moment de fort creixement de l'atur a Catalunya i a Espanya). Des de 2007 l'increment de les sortides és sostingut fins a assolir els valors màxims a 2014 i 2015. Encara molt lluny, en tots els casos, de les xifres de migració catalana i espanyola dels anys 1950-1970.

La distribució provincial dels 17.856 catalans emigrats a 2015 indica que els procedents de la província de Barcelona són 13.355, de Girona en són 1.919, de Tarragona 1.669, i de Lleida 913.

Emigració de catalans cap a països altres que l'Estat Espanyol 2002-2015

Font: Estadística de Variacions Residencials. INE (Instituto Nacional de Estadística)

Fluxos migratoris repartits majoritàriament entre Europa i Amèrica

Segons l'EVR, els **destins continentals principals** d'emigració dels catalans a 2015, per continents, van ser: la Unió Europea (7.876), Amèrica (7.126), la resta d'Europa (1.491), Àsia (666), Àfrica (310) i Oceania (204).

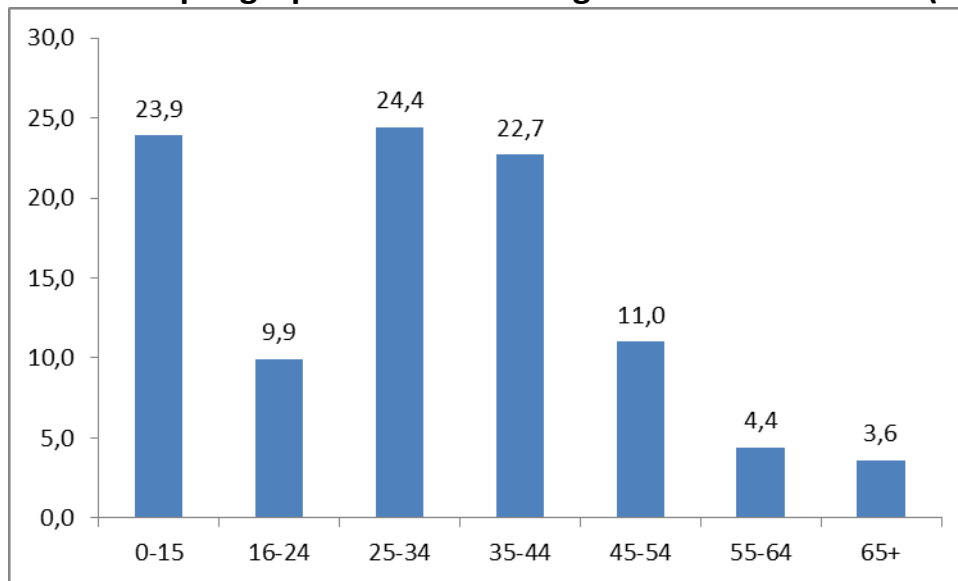
Per països les destinacions migratòries principals a 2015 van ser: França (2.284), Alemanya (1.991), Regne Unit (1.788), Equador (1.428), EUA (1.427), Suïssa (721), Bèlgica (669), Andorra (625), Colòmbia (615), Mèxic (453), Perú (452), Argentina (430), Bolívia (413), Xile (400), Brasil (335), República Dominicana (330) Països Baixos (285), Veneçuela (202), Uruguai (186), Xina (183), Austràlia (160) i Itàlia (145).

Catalunya (17.856) és la **segona Comunitat Autònoma emissora d'emigració nacional a 2015 (era la tercera a 2011)** després de la de Madrid (22.413 emigrants nacionals l'any 2015) i per davant d'Andalusia (11.688), País Valencià (9.758), Galícia (5.335), Canàries (4.941), Castella i Lleó (3.613), Euskadi (2.955), Castella-La Manxa (2.751), Balears (2.714), Múrcia (2.465), Aragó (1.881), Astúries (1.838), Navarra (1.505), Extremadura (857), Cantàbria (855), i La Rioja (667).

L'anàlisi per edats de les xifres oficials des catalans que emigren

Per grups d'edat els 17.856 catalans emigrats a 2015 es distribueixen de la manera següent: 4.268 (de 0 a 15 anys), 1.763 (de 16 a 24 anys), 4.363 (de 25 a 34 anys), 4.050 (de 35 a 44 anys), 1.973 (de 45 a 54 anys), 788 (de 55 a 64 anys) i 651 (de més de 65 anys).

Distribució per grups d'edat dels emigrants catalans a 2015 (%)

Font: *Estadística de Variacions Residencials. INE (Instituto Nacional de Estadística)*

La desagregació per edats corresponents a l'any 2015 mostraria que **el 33,8% dels que van instal·lar-se a l'estranger a 2015 estan en les franges d'edat entre 0 i 24 anys** (i el 23,9% són menors de 15 anys), **però que els majors de 35 anys representen el 41,7%**. Més enllà del debat sobre on situar la frontera del què s'entén per emigració 'juvenil' és prou clar que l'emigració actual no afecta únicament als sectors més joves de la població sinó que es distribueix raonablement entre les franges d'edat principals amb una forta presència dels grups menors d'edat. Caldria doncs discutir la constant tendència des de molts mitjans de comunicació de parlar d'emigració juvenil qualificada com el gran i únic problema de Catalunya.

A més el fet que **el 23,9% d'aquesta emigració sigui menor de 16 anys (4.268 persones) deixa clar el caràcter cada cop més familiar de l'emigració actual**. No resulta plausible que aquesta emigració de menors d'edat emigri sola i això obliga als poders públics catalans a prendre en consideració les necessitats d'aquesta creixent població infantil a l'exterior.

Una cobertura estadística insuficient

Com hem dit aquestes estadístiques es basen en les dades de l'EVR (Estadística de Variacions Residencials) que produeix l'INE. La base estadística per detectar la variació residencial és l'alta consular i la baixa en el municipi espanyol d'origen. Moltes de les persones que emigren, i molt

particularment les que ho fan a països de la Unió Europea, aprofiten les facilitats lligades a la lliure circulació i no fan cap tràmit consular. A més les grans dificultats per a exercir el dret de vot a l'exterior no constitueixen cap incentiu per a fer l'alta consular. **Per aquestes raons es pot estimar que les estadístiques de l'INE que presentem sots-avaluen fortament el moviment migratori.**

En alguns països com Alemanya les estadístiques oficials alemanyes recullen a 2012 l'arribada de 29.210 espanyols mentre que l'EVR només en recollia 4.842. El mateix cas al Regne Unit on l'estadística oficial britànica a 2014 dona la xifra de 50.260 procedents de l'Estat espanyol sol·licitants del NIN (National Insurance Number) mentre que l'EVR només en recull 9.797. Similar situació a Irlanda on es van expedir 5.195 Personal Insurance Numbers mentre que l'EVR només en recull 722. A Uruguai el cas és similar, mentre que el Ministeri de l'Interior uruguaià recull 6.462 arribades d'espanyols, l'EVR només en recull 668. **No hi ha doncs procediments estadístics fiables per a estimar el volum de sots-avaluació migratòria.**

Una emigració sense perspectives immediates de retorn

Resulta certament difícil establir prediccions sobre si una bona part d'aquesta emigració té en el retorn el seu horitzó personal cara al futur. La publicació, a primers d'any, per part de l'INE de les dades del Padró Municipal d'Espanyols Residents a l'Estranger (PERE) permet observar un creixement sostingut de la població catalana resident a l'exterior i una taxa de retorn relativament baixa (més enllà dels fracassos en l'experiència migratòria, el retorn dels quals és relativament ràpid, i un altra grup que, efectivament, retorna al cap d'alguns anys).

Res no fa pensar que l'actual generació migrant tindrà un comportament diferent respecte del retorn diferent al de les generacions anteriors i tota esperança d'un retorn immediat quan la situació econòmica millori es contradiu amb comportaments passats de l'emigració catalana i amb l'experiència d'altres països al món també amb forta emigració.

Quants catalans hi ha ara repartits pel món ?

Segons les dades del PERE (Padró d'Espanyols Residents a l'Exterior) de l'INE, **un total de 264.034 catalans estan inscrits als consolats espanyols d'arreu del món** (la xifra d'espanyols inscrits s'eleva a **2.305.030**) a 1er de gener de 2016. Aquesta xifra no inclou ni els nascuts a Catalunya residents a d'altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol (que segons el mateix INE eren 409.702 a 1er de gener de 2016), ni les persones que han adoptat la nacionalitat del país d'acollida (de les quals no es difonen dades oficials). Les dades **indiquen un creixement persistent i no conjuntural dels inscrits catalans als consolats espanyols** des que es va crear el PERE l'any 2008 (de 144.002 el 2008 a 264.034 a 2016) per bé que una part d'aquests nous inscrits siguin recuperacions de nacionalitat espanyola de segones o terceres generacions acollides a les disposicions de la Llei de memòria històrica.

La FIEC (Federació Internacional d'Entitats Catalanes) estima en **un mínim de 480.000 els catalans residents fora de Catalunya** (a l'estranger i a la resta de l'Estat espanyol) sense incloure segones i terceres generacions que tenen la nacionalitat del país de residència (per les quals no hi ha un mètode fiable de càlcul de quantes persones representen). Els augments en l'emigració dels catalans pels propers anys poden ser, probablement, encara elevats però, ara per ara, imprevisibles.

Conèixer millor les necessitats i característiques dels catalans de l'exterior és la raó principal per la que el Govern Català va publicar el Decret 71/2014, de 27 de maig, pel qual es va crear el **Registre de catalans i catalanes residents a l'exterior** i s'estableixen els requisits i el procediment d'inscripció. La

finalitat d'aquest registre és, inicialment, la de conèixer millor qui som els catalans de l'exterior i poder establir polítiques adequades de suport en tots els àmbits (socials, educatius, laborals, etc.). La negativa de l'Estat a transferir les dades personals dels residents exteriors (no les dades agregades que són públiques) a les comunitats autònomes ha fet que diverses autonomies (Andalusia, Galícia, Catalunya) hagin impulsat la creació d'aquests registres propis que, **en tots els casos, han estat una fracàs d'inscripció** atesa la manca d'una campanya pública d'envergadura per a fer-los coneguts i viables.

L'emigració des de Catalunya: catalans d'origen i no catalans

Les tendències migratòries presenten un panorama més inquietant quan es consideren tant els nacionals espanyols i els no espanyols. Segons l'INE **332.685 persones residents a Espanya però de nacionalitat no espanyola** (en lleuger descens respecte de 2014) van també decidir abandonar l'Estat per a provar sort en un altre país. Són doncs **427.142 el total de persones, espanyoles i no espanyoles**, que han abandonat l'Estat espanyol l'any 2015.

En el cas català van ser 75.138 les persones de nacionalitat no espanyola que van també decidir abandonar Catalunya per a provar sort en un altre país (també en lleuger descens respecte de 2014). **Un total de 92.994 persones (catalans, fins ara nous catalans i d'altres adscripcions) haurien abandonat Catalunya cap a l'estranger l'any 2015 (-14,3% respecte de 2014).**

Això suposa un total de 721.432 sortides (catalans, fins ara nous catalans i d'altres adscripcions) al llarg del període 2008-2015.

Els perfils d'aquesta nova emigració

Anar a la recerca d'oportunitats de treball fora d'Espanya és i ha estat una constant al llarg de la història de Catalunya i per a molts, després de més de cinc anys de crisi al mercat laboral, l'emigració es presenta com a una de les poques sortides possibles, sinó la única. En aquesta emigració catalana (i en l'espanyola) hi apareixen uns grups molt definits i amb repercussions diverses, pel què fa a la seva presència a les estadístiques, i amb necessitats força diferents:

- Un grup constituït per joves d'ambdós sexes amb una excel·lent qualificació acadèmica (majoritàriament enginyers, arquitectes, TIC, etc.) o professional (infermeria, hostaleria, etc.) i amb un bon nivell lingüístic que està aprofitant les ofertes que arriben des de diversos països (sobretot Alemanya, Regne Unit, Noruega, Con Sud d'Amèrica, Orient i altres) per a ocupar llocs de treball no coberts en aquests països. Al tractar-se d'una emigració, en general, amb contracte de treball, des del moment de la sortida, la seva cobertura estadística (atès que majoritàriament fan l'alta al registre consular) és molt significativa.
- Un grup de joves llatinoamericans amb doble nacionalitat (equatoriana, argentina, uruguaiana i espanyola en general però també altres) de qualificacions diverses que han fet, majoritàriament, tota la seva vida a Catalunya i que fan ara el camí invers als seus pares retornant cap al país d'origen. Al tenir doble nacionalitat no tenen necessitat d'enregistrar-se als consolats espanyols i la cobertura estadística és molt baixa. Els mitjans de comunicació equatorians i argentins han fet moltes referències a aquesta realitat.
- Treballadors qualificats desplaçats per les seves empreses (construcció, energia) que aprofiten (a Europa) les licitacions d'obres i serveis que imposa la legislació europea o que

han guanyat concursos d'obra pública en països tercers. Aquest grup té, normalment, una bona cobertura sindical però no necessàriament estadística.

- Un grup molt variat, qualificat i no qualificat i d'edats diverses, nombrós i problemàtic, que aprofita el dret a la lliure circulació en els Estats Membres de la Unió Europea i altres estats que tenen acords amb l'UE, per a desplaçar-se amb contractes curts o a la recerca d'oportunitats laborals de qualsevol tipus. Al no haver-hi cap obligació d'enregistrament consolar és un grup de difícil quantificació però que demana molt sovint, sobre tot en el cas de persones que han exhaurit el dret a prestacions d'atur o altres a Catalunya o a Espanya, l'assistència dels casals catalans o d'altres institucions exteriors. Una emigració 'espontània' és a dir que se'n va a l'aventura sense un contracte de treball previ, no s'enregistra ni al consolat espanyol del país d'acollida ni es dona de baixa en el seu municipi d'origen. Només quan consolida la seva situació es dona d'alta al PERE però, durant molt de temps, escapa a les estadístiques.

Què es pot fer ?

No resulta, lògicament, possible estimar amb precisió quins seran els impactes de la crisi i quin serà, en conseqüència, el comportament migratori d'espanyols i catalans durant aquest 2016 però les dades recollides des de la FIEC (Federació Internacional d'Entitats Catalanes) entre diverses ambaixades espanyoles i alguns casals catalans apunten a uns creixements (més moderats respecte dels darrers anys) del número de consultes sobre situació del mercat de treball i de l'habitatge en certs països i a un **creixement més que probable i sostingut de l'emigració espanyola i catalana** cap a països que, se suposa, poden oferir oportunitats laborals.

Va costar molt que, finalment, tant les autoritats catalanes com espanyoles prenguessin consciència de la dimensió del problema. Malgrat tot encara se senten desafortunades expressions ('mobilitat exterior', 'itineraris formatius provisionals', etc. per a no utilitzar la paraula emigració). Cal una política activa de reconeixement del problema. El flux migratori és constant i cal intentar encarrilar i assistir aquest moviment migratori per evitar que es converteixi en una absoluta descapitalització intel·lectual i laboralment qualificada del país.

A nivell pràctic hi han alternatives que la FIEC defensa des d'anys:

- Ens congratulem de l'aprovació propera del **Pla de Mobilitat Internacional (sorgit del Pla de Ciutadania i les Migracions: Horitzó 2016)** que gestiona la Direcció General per a la Immigració de la Generalitat, que integra, per primer cop, la dimensió de la sortida dels ciutadans catalans cap a l'exterior com un element fonamental en aquesta estratègia de futur. Esperem que aquest Pla endegui progressivament mecanismes de coordinació i acció adients entre les entitats de l'interior que treballen el tema migratori, les comunitats catalanes de l'exterior i el mateix Govern de Catalunya.
- En el marc d'aquest Pla, cal **millorar el procés d'orientació prèvia abans de la sortida**, informant als possibles emigrants sobre la realitat dels països on volen adreçar-se, sobre les necessitats lingüístiques (l'estranya convicció de moltes persones de que amb català i castellà es pot anar a treballar on sigui ha de ser clarament negada). A Catalunya hi ha prou institucions que els darrers anys han posat en marxa estructures d'assessorament a joves i no joves que volen emigrar. Es el cas dels Centres Europa Jove, del CIAJ a Barcelona, dels sindicats CCOO i UGT, de patronals com la CECOT, de la xarxa EURES, etc. Cal posar en marxa una millor coordinació entre tots aquests agents, una formació adequada dels tècnics de les

administracions i associacions, una millor difusió de la seva existència i activitat i protocols comuns d'assessorament que puguin evitar fracassos i frustracions i encaminar millor les persones cap on poden tenir reals oportunitats.

- Ens congratulem molt especialment de la decisió de les autoritats catalanes de posar en marxa el **Portal d'Informació MONCAT** (<http://moncat.gencat.cat>) **com a eina de suport i informació per a les persones amb interès en emigrar**. El portal permet accedir a informació contrastada sobre els països i permet establir contactes d'assessorament amb les entitats catalanes de l'exterior.
- Per tal d'aconsellar i guiar a les persones que volen prendre la decisió d'emigrar, la FIEC ha publicat la **guia 'Emigrar des de Catalunya: en què haig de pensar? Quines són les coses que cal que tingui en compte ?'**¹. L'emigració sense un clar projecte d'emigració personal ben dissenyat és, en la majoria dels casos, un total fracàs.
- Les comunitats catalanes de l'exterior porten a terme també **iniciatives actives de suport i informació a la nova emigració catalana**. Tant per la via d'organització de jornades específiques d'acollida i informació (Londres, Lausana-Ginebra, Buenos Aires, Munic, Beijing, etc.) com mitjançant l'edició de Guies d'acollida (Japó, Con Sud d'Amèrica, Austràlia, etc.).
- Ens congratulem també de que la convocatòria anual de subvencions per a les comunitats catalanes de l'exterior, que gestiona la Secretaria d'Afers Exteriors, hagi inclòs una **línia específica per atenció a la nova emigració**. Això és especialment important pels països on s'està produint una significativa arribada de catalans (o s'hi pot produir en un futur) i aquests recursos permeten l'organització de sessions o seminaris d'acollida o de jornades de formació a càrrec d'algunes comunitats catalanes de l'exterior, l'elaboració de webs informatius, fer protocols d'acollida, editar guies per ajudar a trobar feina, ajudes personalitzades a l'orientació de cap on es poden trobar els millors llocs qualificats, etc.
- L'establiment de **xarxes de professionals** i d'enquadrament d'aquesta migració amb les comunitats catalanes de l'exterior. La complicitat de la diàspora catalana amb el país és i serà cada cop més determinant.
- La garantia de recepció **d'informació on line sobre les oportunitats laborals** que vagin apareixent a l'exterior. En aquest sentit la FIEC ha creat la pàgina Facebook '**Treballar a l'exterior**' (que té més de 10.000 seguidors)² i que difon informacions contrastades sobre oportunitats laborals a l'exterior.

Catalunya és ha estat i serà un país d'acollida d'immigració procedent d'arreu però en molts moments de la seva història, per més o por menys temps, per raons polítiques o por raons econòmiques, és, ha estat i serà també país d'emigració.

Som Catalunya Exterior, també som Catalunya.

Federació Internacional d'Entitats Catalanes
Juny 2016

¹ <http://www.fiecweb.cat/index02.php?id=162>

² <https://www.facebook.com/pages/Treballar-a-l'exterior/491849467507013>

Nota metodològica

L' Estadística de Variacions Residencials (EVR) l'elabora l'INE (Instituto Nacional de Estadística) espanyol sobre la base de l'explotació de la informació relativa a les altes i baixes per canvis de residència registrats als Padrons Municipals, amb data de variació de l'any de referència, i que només es reflecteixen en la base padronal de l'INE fins el mes de març (inclusivament) de l'any següent al de l'estudi. S'obtenen així la totalitat de les variacions residencials anuals interiors i part de les exteriors; les primeres són les que es produeixen entre els diferents municipis de l'Estat y les segones són els moviments des de o cap a l'estranger.

L'EVR s'obté a partir de les inscripcions padronals, no obstant, si es calcula el saldo migratori net com diferència entre les Altes i les Baixes per variació residencial exterior, el saldo que s'obté no coincideix amb el que es dedueix com a diferència entre les xifres de població resultants del Padró i el saldo vegetatiu produït en l'any. Aquestes discrepàncies estan ocasionades per les variacions que s'incorporen en el període d'al·legacions (altes i baixes que no havien entrat a la base de l'INE en el moment del tancament de la EVR però que es tenen en compte en les xifres de població a 1er de gener), les Altes per Omissió (en el cas de que el ciutadà declari no estar inscrit prèviament i no es trobi inscripció anterior a la base de l'INE sí que es reflecteix a en la xifra de població), baixes per Inclusió Indeguda (ajustaments de registre no incorporats a l'EVR però sí en les xifres a 1er de gener), variacions de períodes anteriors (l'INE rep no només moviments del mes anterior sinó de mesos o inclús anys anteriors que sí s'incorporen a la xifra de població) i saldo vegetatiu (naixements-defuncions provinents del Registre Civil no coincidents amb el saldo de les inscripcions padronals).